

Dem Komponisten ist es geglückt, mit diesem Stück Musik als ein in Raum und Zeit sich bewegendes Phänomen zu zeigen, dem eigene Gesetzmäßigkeiten der Form und Strukturgestaltung innewohnen.

Partitur:

Lepo Sumera, *In Es* für zwei Klaviere, April 1978, Sumera Autograph, TMM M 397:2 (Grundlage der Analyse)

Lepo Sumera, *In Es* für zwei Klaviere, *Pieces by Composers from the Baltic Soviet Republics* for two pianos, issue 5, foreword by Rafi Kharajanian [Haradžanjan], edited by Nora Novik and Rafi Kharajanian [englisch-russische Ausgabe]. Leningrad: Sovetskij kompozitor, 1986, S. 3–28

Aufnahme:

Lepo Sumera, *In Es* kahele klaverile [für zwei Klaviere] (1978, 7'20''), Klavierduo Mati Mikalai – Kai Ratasepp, Eesti Muusika Päevad [Estnische Musiktage] 2001, *Mammutkonzert*, Kammersaal der Estnischen Musikakademie in Tallinn 9.4.2001, Konzertmitschnitt, Tonregisseur Maris (Kuivjõgi-) Laanemets, Eesti Raadio, FDAT-1039.3

ANALĪTISKS IESKATS LEPO SUMERAS SKAŅDARBĀ *IN ES*

Gerhards Loks

Kopsavilkums

Pētījuma objekts ir 20. gadsimta igauņu komponista Lepo Sumeras skaņdarbs divām klavierēm *In Es* (1978). Raksturoti vairāki tā struktūras aspekti un daudzveidīgā mūzikas valoda. Sākotnēji skaņdarbs aplūkots komponista agrīnās klaviermūzikas kontekstā un pēc tam analizēts saiknē ar dažādām kompozīcijas tradīcijām, īpašu uzmanību veltot šādiem aspektiem: harmonija, forma, motīvu uzbūve un sērijtehnikas elementi. Motīvu uzbūves raksturojums balstīts gan dzirdes analizē, gan partitūras izpētē. Sniegts motīviem raksturīgo melodisko kontūru izvērtējums, kas ļauj sistematizēt dažādus Sumeras mūzikas elementus struktūras hierarhijas aspektā. Izmantotas arī grafiskās analīzes metodes, lai fiksētu darba pamatidejas, galvenos motīvus, dziļuma dimensiju un ārpusmuzikālu impulsu iedvesmotus elementus.

Skaņdarbā *In Es*, līdzīgi kā vairākos citos Sumeras agrīnajos klavierdarbos, izmantota divpadsmit skaņu rinda, tomēr dodekafonijas likumi nav konsekventi ievēroti. Svarīgāka par struktūras stingrību komponistam bijusi iedziļināšanās skaņējuma nokrāsā, savdabīgās tembra

kombinācijās un to kontrastos. Šī daiļrades perioda mūzikā izpaužas arī interese par dažādām klavierspēles tehnikām (piemēram, citā agrīnajā klavierdarbā, 1976. gadā tapušajā *Pianissimo*, atrodam interesantus pedāļefektus).

In Es sešas pamatidejas iemiesotas skaņā *es*, klasteros, citos akordos, skaņurindās, putnu balsu atveidā un reģistru kontrastā. Sevišķa loma ir skaņai *es*, kas kā sarkans pavediens caurvij visu darbu.

Lepo Sumera sev tipiskā, īpatnējā manierē izmanto dažādas kompozīcijas tehnikas. Kaut arī pirmajā mirklī rodas šķietami eklektisks iespaids, tomēr kopumā šim opusam piemīt iekšēja viengabalainība, jo pamatidejas un galvenie motīvi ir savstarpēji saistīti un caurauž cits citu. Skaņdarbā saskatāmas arī tradicionālo formu iezīmes – gan rondalitāte, gan sonātiskums ar raksturīgajiem attīstības un kontrasta principiem. Faktūrā ļoti būtiska ir dziļuma dimensija. Kopumā skaņdarbā spilgti atklājas vairāki agrīnajam Sumeram raksturīgi principi:

- mūzikas materiāla organiska attīstība;
- meditatīvu posmu un ārpusmuzikālu impulsu iedvesmotu fragmentu kontrasts;
- hromatikas un modalitātes līdzsvars.

Komponistam ir izdevies savā skaņdarbā atainot laikā un telpā mainīgu fenomenu, kas attīstās saskaņā ar tikai tam piemītošām formas likumsakarībām.

Literatur

Adams, Charles R. Melodic contour typology. *Ethnomusicology* 20 (1976), pp. 179–215

Baroni, Mario; Dalmonte, Rossana; Jacoboni, Carlo. The concept of hierarchy: A theoretical approach. *Musical Signification. Essays in the Semiotic Theory and Analysis of Music* / Edited by Eero Tarasti. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 1995, pp. 325–334

Cogan, Robert; Escot, Pozzi. *Sonic Design. The Nature of Sound and Music*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1976

Cook, Nicholas. *A Guide to Musical Analysis*. New York: George Braziller, 1987

De la Motte, Diether. *Kontrapunkt. Ein Lese- und Arbeitsbuch*. Kassel: Bärenreiter; München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1981

Holtmeier, Ludwig. Arnold Schönbergs Klavierstück op. 23, II. *Musik & Ästhetik* 12 (1999), S. 40–51

Lock, Gerhard. Aspekte der Visualisierung und graphischen Analyse von Musik. Die Fünfte Sinfonie von Lepo Sumera. *Musical Work:*